

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
„29” 2025р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної
роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
„29” 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ”

Ступінь вищої освіти - магістр

Галузь знань D „Бізнес, адміністрування та право”

Спеціальність D2 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”

Освітньо-наукова програма „Публічні фінанси”

Кафедра ФІНАНСІВ ім. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття (год)	ІРС (год)	Тренінг (год)	СРС (год)	Разом (год)	Екзамен (семестр)
Денна	I	I	32	14	5	6	93	150	I

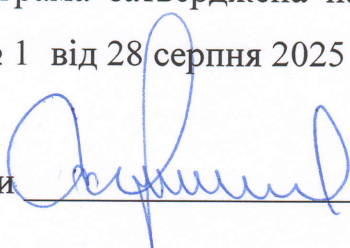
29.08.2025
[Підпис]

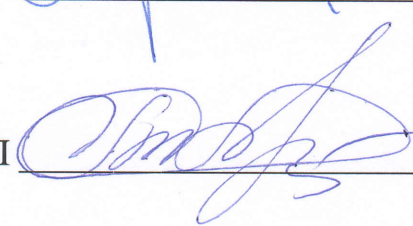
Тернопіль – 2025

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми „Публічні фінанси” підготовки магістра галузі знань D „Бізнес, адміністрування та право” спеціальності D2 „Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 8 від 26.06.2025 р.)

Робочу програму склала д.е.н., проф. Богдана ШУЛЮК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Зав. кафедри Андрій КРИСОВАТИЙ

Гарант ОНП Тетяна КІЗИМА

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Дисципліна – «Бюджетний менеджмент»	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Галузь знань – D «Бізнес, адміністрування та право»	Статус дисципліни – обов’язкова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Рік підготовки – 1 Семестр <i>Денна форма – 1</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-наукова програма – «Публічні фінанси»	Лекції: <i>Денна форма – 32 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна форма – 14 год.</i>
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти – магістр	Самостійна робота: <i>Денна форма – 93 год.</i> Тренінг: <i>Денна форма – 6 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна форма – 5 год.</i>
Тижневих годин: денна – 10 год., з них аудиторних – 3 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна «Бюджетний менеджмент» спрямована на формування у студентів системи знань в галузі методики та організації бюджетного менеджменту, набуття навичок підготовки та оформлення результатів моніторингу касового виконання бюджету та прийняття відповідних рішень в бюджетному процесі. Оволодіння цією дисципліною повинно виробити навички застосування методики бюджетного менеджменту при підготовці управлінських рішень, вміння організувати і проводити інформаційні дослідження, оформляти та формувати результати моніторингових процесів в галузі державного управління бюджетними ресурсами.

Саме це визначає мету даної навчальної дисципліни – вивчення функцій податкових, фінансових органів, законодавчої та виконавчої влади щодо бюджету та прийомів і методів, які використовують ці органи в процесі керування бюджетними ресурсами і відносинами, що виникають у процесі руху бюджетних потоків. Тільки на засадах чіткого розмежування функцій між вказаними органами, належної організації бюджетного процесу в державі можливо забезпечити ефективне управління бюджетом.

Вивчення курсу «Бюджетний менеджмент» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін, роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

– засвоїти науково-теоретичні та організаційні засади бюджетного менеджменту;

- ознайомитися з порядком складання, розгляду, затвердження та виконання бюджетів усіх рівнів, виявляти проблеми, пов'язані з бюджетним процесом та формулювати науково-обґрунтовані рішення;
- вивчити систему управління бюджетними ресурсами та бюджетними потоками;
- набути науково-практичні навички використання теоретичних знань на практиці по управлінню бюджетними коштами загального та спеціального фондів;
- вміти формувати облікову інформацію за проведеними операціями з бюджетними коштами державного та місцевого бюджету;
- проводити контрольно-аналітичну роботу за цільовим витрачанням грошових коштів;
- здійснювати моніторинг за проведеними операціями з руху грошових коштів бюджету, з метою отримання узагальнюючої інформації та прийняття науково-обґрунтованих управлінських рішень по касовому виконанню бюджету;
- формувати вихідну інформацію, звітність для надання її користувачам, суб'єктам оперативного управління бюджетним процесом.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

Загальні компетентності	
ЗК4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні компетентності	
СК3	Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
СК4	Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни:

Засвоєння знань за програмами єдиного вступного іспиту (ЄВІ) та єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ).

2.5. Результати навчання:

ПР07	Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
ПР09	Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
ПР12	Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування й оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

2.6. Завдання лекційних занять:

- ознайомлення студентів відповідно до програми та робочого плану з основними питаннями, що стосуються науково-теоретичних та організаційних засад бюджетного менеджменту, управління доходами, видатками, офіційними трансфертами, державними боргом та операціями, пов'язаними з ними;
- формування у студентів цілісної системи науково-теоретичних та практичних знань з курсу «Бюджетний менеджмент».

2.7. Завдання проведення практичних занять:

- засвоїти механізм проведення операцій з бюджетними ресурсами, здійснення управлінських функцій в бюджетному процесі, прийняття науково-обґрунтованих рішень щодо оперативного управління доходами, видатками, офіційними трансфертами, державними боргом;

- навчитися використовувати набуті науково-теоретичні та практичні знання з бюджетного менеджменту;
- закріпити наукові, теоретичні знання, одержані на лекціях.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи бюджетного менеджменту

Тема 1. Теоретико-методологічні засади сутності та складових бюджетного менеджменту

Бюджетний менеджмент та його роль у бюджетному процесі. Визначення бюджетного менеджменту. Об'єкт і суб'єкти бюджетного менеджменту. Предмет бюджетного менеджменту як навчальної дисципліни. Нормативно-правова база управління бюджетом. Складові елементи організації бюджетного процесу. Органи управління бюджетом. Етапи і методи науково-управлінської діяльності в бюджетному процесі.

Складові бюджетного менеджменту: бюджетне планування, організація виконання бюджету, облік і звітність з виконання бюджету, контроль за виконанням бюджету. Взаємозв'язок функцій і складових менеджменту. Значення вміння управлінців вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності, а також застосовувати управлінські навички у бюджетному менеджменті.

Тема 2. Науково-практичні підходи до аналізу структури бюджету держави як об'єкта управління

Сутність та структура бюджету як об'єкта управління. Бюджет як економічна категорія. Характерні наукові ознаки бюджетних відносин: всеохоплюючий і перерозподільний характер, законодавче регулювання, фондний характер концентрації державних коштів. Роль бюджету держави в умовах війни, невизначеності, безпекових ризиків з впровадженням ідей, принципів, інструментів, цілей сталого розвитку у воєнний час. Бюджет як основний фінансовий план, склад і структура його доходів і видатків. Наукові методи, джерела і принципи формування доходів. Класифікація видатків та форми бюджетного фінансування. Бюджетний дефіцит. Його причини, наслідки та межі. Джерела покриття бюджетного дефіциту. Особливості бюджетного дефіциту та джерел його покриття в умовах війни та невизначеності бюджетних ризиків. Бюджет як централізований фонд грошових коштів держави. Організація і завдання управління бюджетними потоками.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Наукові основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами. Склад і структура бюджетної системи України.

Розмежування доходів і видатків між бюджетами. Види взаємовідносин між бюджетами, наукові та практичні проблеми їхнього вирішення. Вирішення етичних дилем з опорою на норми закону, етичних принципів та загальнолюдських цінностей у процесі розподілу доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи.

Тема 3. Інституціональні засади функціонування органів управління бюджетом. Регіональні особливості управління бюджетом

Органи стратегічного управління бюджетом та їхні функції.

Міністерство фінансів України – центральний орган державної виконавчої влади в сфері фінансової діяльності. Законодавчі документи, якими керується Міністерство фінансів України у своїй діяльності. Основні завдання Міністерства фінансів України, його функції та права. Вертикальна структура органів Міністерства фінансів. Структура центрального апарату міністерства. Фінансові департаменти обласних державних адміністрацій. Основні завдання, функції та права фінансових органів обласного рівня. Структура фінансового департаменту. Міські та районні фінансові органи в Україні: головні завдання, функції, права, структура. Законодавчі документи, якими керуються фінансові органи обласних державних адміністрацій, міські та районні фінансові органи.

Державна служба фінансового моніторингу України як орган державного управління.

Державна казначейська служба України, її призначення та функції. Структура управління Державної казначейської служби України. Вертикальна структура органів державної казначейської служби України.

Державна податкова служба України та Державна митна служба України в системі органів оперативного управління бюджетом.

Органи міжгалузевого оперативного управління бюджетними коштами та їхні функції.

Система органів галузевого управління бюджетними коштами.

Особливості виявлення, постановки та вирішення проблем, а також прийняття обґрунтованих рішень в процесі управління бюджетом.

Тема 4. Наукові підходи та методологічні засади бюджетного планування. Регіональні особливості бюджетного планування

Науково-теоретичні та економічні основи бюджетного планування. Бюджетне планування як складова частина фінансового, його зміст, принципи і завдання. Науково-практичні методи бюджетного планування. Рівні та етапи бюджетного планування. Наукові засади вдосконалення бюджетного планування і регулювання бюджетів на основі розширення самостійності адміністративно-територіальних формувань. Особливості бюджетного планування в умовах війни, невизначеності та безпекових ризиків.

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі та особливості його застосування в Україні.

Організація бюджетного планування. Підготовча робота до складання проекту бюджету. Визначення Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період. Характеристика основних етапів розробки проекту бюджету. Підготовка, розроблення та аналіз бюджетних запитів і формування пропозицій проекту Державного бюджету України.

Науково-практичні завдання і методологія планування доходів бюджету. Інформаційне забезпечення планування доходів.

Бюджетні запити і планування видатків бюджету держави. Планування державних дотацій та субсидій.

Розгляд проекту Державного бюджету України в Кабінеті Міністрів України і прийняття постанови щодо схвалення проекту закону про Державний бюджет України. Представлення проекту бюджету Верховній Раді України, його розгляд в комісіях і комітетах. Представлення проекту Державного бюджету на сесії Верховної Ради України. Порядок внесення доповнень і зауважень до проекту бюджету. Затвердження Державного бюджету України. Закон про Державний бюджет України, його зміст.

Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок із проектом Державного бюджету України. Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Інформація для складання проектів місцевих бюджетів. Розгляд проекту бюджету в органах виконавчої і законодавчої влади, внесення до нього поправок і зауважень. Затвердження місцевих бюджетів.

Партиципаторне бюджетування – інструмент залучення бюджетних коштів на вирішення першочергових, на думку користувачів результатів проектів (населення), проблем місцевого значення. Науково-теоретичні та практичні засади його здійснення.

Транспарентність та інклюзивність у бюджетному плануванні. Способи розкриття інформації щодо цілей, правових, інституційних та економічних основ, принципових рішень щодо планових показників обсягів бюджетів і їх обґрунтування, даних та інформації, пов'язаних з діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування, а також умов підзвітності в повному обсязі, в доступній формі та на своєчасній основі. Напрями збільшення ступеня участі всіх громадян у бюджетному плануванні, мотивації стимулювати людей до виконання поставлених цілей та завдань.

Обґрунтування варіантів управлінських рішень й оцінювання їх ефективності в процесі бюджетного планування з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів. Визначення актуальності наукових досліджень бюджетного процесу, можливості

досягнення поставлених цілей з урахуванням наявних ресурсів, висування гіпотез, аргументування висновків за результатами досліджень.

Кошторисне планування. Основи кошторисного планування. Норми і нормативи кошторисного фінансування. Структура кошторису. Бюджетне нормування в Україні. Бюджетні нормативи і норми.

Змістовий модуль 2

Організація менеджменту на стадії виконання бюджету

Тема 5. Методологія та практика виконання бюджету

Поняття та принципи виконання бюджету. Особливості виконання бюджету в умовах війни, невизначеності, безпекових ризиків з впровадженням ідей, принципів, інструментів, цілей сталого розвитку у воєнний час. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними.

Розпис доходів і видатків як основа виконання бюджету, порядок та терміни його складання, внесення змін та доповнень. Бюджетна класифікація доходів і видатків, її роль у бюджетному процесі та виконанні бюджету.

Система справляння доходів бюджету. Розрахунки юридичних і фізичних осіб з бюджетом. Документообіг, пов'язаний із мобілізацією доходів.

Податковий менеджмент. Основи та організація податкової роботи. Правове регламентування встановлення і справляння податків. Облік платників і надходжень податків. Порядок та форми розрахунків із бюджетом.

Звірка доходів між податковими органами і органами Державної казначейської служби України.

Науково-теоретичні та практичні засади бюджетного фінансування та його організація. Основні наукові принципи фінансування видатків бюджету. Розпорядники коштів, їх права та обов'язки. Ступені розпорядників коштів по Державному і місцевих бюджетах.

Форми і методи фінансування із державного бюджету.

Організація фінансування із місцевих бюджетів. Документообіг у процесі фінансування із місцевих бюджетів.

Касове виконання бюджету. Системи касового виконання бюджету: банківська, казначейська, змішана. Органи, які беруть участь у касовому виконанні бюджету, розподіл функцій між ними. Касове виконання дохідної частини бюджету. Грошові кошти бюджету. Джерела формування та напрямки використання грошових коштів бюджету. Касове виконання видаткової частини бюджету.

Науково-практичні підходи до регулювання міжбюджетних потоків.

Вирішення етичних дилем в процесі виконання бюджету з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. Обґрунтування та вибір варіантів управлінських рішень, застосування управлінських навиків у процесі виконання бюджету й оцінювання результативності цих рішень з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів. Обґрунтування актуальних досліджень, можливостей досягнень поставлених цілей з урахуванням наявних ресурсів, висунення гіпотез, обґрунтування висновків за результатами досліджень наукових проблем, пов'язаних з виконанням бюджету.

Тема 6. Облік виконання бюджету

Завдання бухгалтерського обліку виконання бюджету. Функції бухгалтерських служб фінансових, податкових, казначейських органів, розпорядників бюджетних коштів в організації обліку виконання бюджетів і кошторисів бюджетних установ. Організація синтетичного та аналітичного обліку виконання бюджету. Значення аналітичного обліку для оперативного керівництва (контролю) виконання бюджету.

Бухгалтерські документи, порядок їх складання, перевірки й обробки. Облікові реєстри, їх роль у бухгалтерському обліку виконання бюджету. Хронологічний і систематичний записи. Порядок зберігання бухгалтерських документів і облікових реєстрів.

План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів. Характеристика рахунків.

Облік доходів державного бюджету. Облік операцій за доходами загального і спеціального фондів державного бюджету. Особливості обліку доходів загального і спеціального фондів місцевих бюджетів.

Облік бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по державному бюджету. Операції з обліку бюджетних зобов'язань і видатків за загальним і спеціальним фондами державного бюджету.

Облік бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по місцевих бюджетах (загальний і спеціальний фонд).

Облік міжбюджетних відносин.

Облік операцій за взаємними розрахунками між бюджетами

Облік операцій за результатами виконання державного бюджету по загальному і спеціальному фондах.

Особливості визначення результатів виконання місцевих бюджетів

Визначення результатів виконання бюджету.

Тема 7. Звітність про виконання бюджету

Організація, види та форми бюджетної звітності. Звіти розпорядників коштів про використання бюджетних коштів одержаних із державного та місцевих бюджетів. Періодична звітність про виконання бюджетів.

Звітність розпорядників коштів про використання бюджетних коштів, одержаних із Державного та місцевих бюджетів України. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Звітність органів Державної казначейської служби України про виконання державного бюджету. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання.

Звітність про виконання місцевих бюджетів. Склад звітних документів, терміни і порядок їх подання. Порядок затвердження звіту про виконання бюджету держави.

Тема 8. Дискусійні питання теорії та практика організації контролю за виконанням бюджету

Економічна сутність та призначення бюджетного контролю та його роль у бюджетному менеджменті. Види, форми та методи бюджетного контролю. Особливості бюджетного контролю в умовах війни.

Види, форми та методи бюджетного контролю. Органи бюджетного контролю та їх класифікація.

Рахункова палата України, її функції, права і завдання.

Податковий контроль та його організація в Україні. Облік платників податків та надходжень податків і обов'язкових платежів. Податкова звітність, порядок і методи її перевірки. Камеральні перевірки податкових декларацій і звітів. Документальні перевірки правильності розрахунків із бюджетом. Оформлення результатів податкових перевірок.

Митний контроль. Митні органи України, їх функції та повноваження. Митне оформлення. Контроль митних органів за сплатою мита і митних платежів. Особливості контролю за переміщенням через митний кордон підакцизних товарів.

Контрольно-ревізійна робота з бюджету, її завдання та напрями. Державна аудиторська служба України, її завдання, повноваження та права. Організація і планування ревізій та перевірок. Порядок проведення ревізій. Оформлення та реалізація матеріалів ревізій.

Науково-теоретичні та практичні засади бюджетного аудиту.

Тема 9. Світовий досвід бюджетного менеджменту

Порівняльна характеристика організації бюджетного процесу у зарубіжних країнах.

Управління бюджетним процесом в розвинутих країнах. Демократичний вибір бюджетних пріоритетів. Політичний механізм бюджетних рішень. Органи оперативного управління бюджетом та бюджетного контролю.

Бюджетне планування. Економіко-аналітичні засади бюджетування. Методи програмного аналізу і раціоналізація розробки бюджетів. Програмно-цільові бюджети.

Складання бюджетів «на нульовій основі». Планування інвестицій за методом «затрати-вигоди».

Виконання бюджету і бюджетний контроль. Методи контролю. Ревізійні органи законодавчої влади. Контроль за видатками. Забезпечення виконання намірів парламенту. Ефективність використання коштів. Регулювання між бюджетних відносин.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

денна форма навчання

Назви тем	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Тренінг	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1						
Теоретичні основи бюджетного менеджменту						
Тема 1. Теоретико-методологічні засади сутності та складових бюджетного менеджменту	4	2	10	2	3	Питання, тести
Тема 2. Науково-практичні підходи до аналізу структури бюджету держави як об'єкта управління	4	2	10			Питання, тести
Тема 3. Інституціональні засади функціонування органів управління бюджетом. Регіональні особливості управління бюджетом	4	2	10			Питання, тести
Тема 4. Наукові підходи та методологічні засади бюджетного планування. Регіональні особливості бюджетного планування	4		10			Питання, тести
Змістовий модуль 2						
Організація менеджменту на стадії виконання бюджету						
Тема 5. Методологія та практика виконання бюджету	4	2	10	4	2	Питання, тести
Тема 6. Облік виконання бюджету	4	2	10			Питання, тести
Тема 7. Звітність про виконанням бюджету	2		10			Питання, тести
Тема 8. Дискусійні питання теорії та практика організації контролю за виконанням бюджету	4	2	11			Питання, тести
Тема 9. Світовий досвід бюджетного менеджменту	2	2	12			Питання, тести
Разом	32	14	93	6	5	-

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1

Практичне заняття № 1

Тема 1: Теоретико-методологічні засади сутності та складових бюджетного менеджменту

Мета: Засвоєння сутності та складових бюджетного менеджменту. Вивчення нормативно-правової бази та системи органів управління бюджетом, ознайомлення з

практикою виявлення, постановки, вирішення проблем, прийняття обґрунтованих рішень у бюджетному менеджменті.

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність, завдання та зміст бюджетного менеджменту, як підсистеми фінансового менеджменту.
2. Об'єкт та суб'єкт системи управління бюджетом.
3. Наукове обґрунтування предмета бюджетного менеджменту як навчальної дисципліни.
4. Нормативно-правова база управління бюджетом.
5. Бюджетний кодекс України, як основа визначення засад організації бюджетного процесу.
6. Наукові підходи до формування системи управління бюджетом:
 - органи управління бюджетом;
 - етапи, методи, які використовують в бюджетному процесі.
7. Складові бюджетного менеджменту: взаємозв'язок функцій і складових менеджменту.

Практичне заняття № 2

Тема 2: Науково-практичні підходи до аналізу структури бюджету держави як об'єкта управління

Мета: Вивчення сутності, складу та структури доходів і видатків бюджету. Засвоєння принципів розмежування доходів і видатків між бюджетами. Розуміння сутності бюджетного дефіциту та державного боргу. Вирішення етичних дилем з опорою на норми закону, етичних принципів, загальнолюдських цінностей в процесі розподілу доходів і видатків між окремими ланками бюджетної системи.

Питання для обговорення:

1. Сутність бюджету, як економічної категорії.
2. Роль бюджету держави в умовах війни, невизначеності, безпекових ризиків з впровадженням ідей, принципів, інструментів, цілей сталого розвитку у воєнний час.
3. Бюджет як фінансовий план, склад і структура його доходів і видатків.
4. Структура бюджетної системи.
5. Бюджетний дефіцит, його причини, наслідки та межі.
6. Бюджет як централізований фонд грошових коштів держави. Організація і завдання управління бюджетними потоками.
7. Розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами.
8. Гарантії щодо виконання боргових зобов'язань.
9. Граничний обсяг державного боргу.

Практичне заняття № 3

Тема 3: Інституціональні засади функціонування органів управління бюджетом. Регіональні особливості управління бюджетом

Мета: Засвоєння функцій, прав, обов'язків органів загального та оперативного управління бюджетом. Ознайомлення з практикою обґрунтування вибору варіантів управлінських рішень у процесі управління бюджетом, їхньої оцінки, ефективності, урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів бюджетного менеджменту в умовах війни з впровадженням ідей, принципів, інструментів, цілей сталого розвитку у воєнний час.

Питання для обговорення:

1. Органи стратегічного управління бюджетом та їхні функції.
2. Діяльність Міністерства фінансів України у сфері управління бюджетом.
3. Місцеві фінансові органи: головні завдання, функції, права, структура.
4. Державна служба фінансового моніторингу України як орган державного управління.
5. Державна казначейська служба України, її призначення та структура.
6. Державна податкова служба України та Державна митна служба України в системі

органів оперативного управління бюджетом.

7. Органи міжгалузевого оперативного управління бюджетними коштами та їхні функції.

8. Система органів галузевого управління бюджетними коштами.

Тема 4: Наукові підходи та методологічні засади бюджетного планування. Регіональні особливості бюджетного планування

Мета: Засвоєння методів та етапів бюджетного планування. Розуміння організації планування державного бюджету та порядку складання проектів місцевих бюджетів. Обґрунтування актуальності досліджень проблем бюджетного планування, можливості досягнення поставлених цілей з урахуванням наявних ресурсів, висуванням гіпотез, аргументуванням висновків за результатами досліджень. Напрацювання здатності виробляти та застосовувати управлінські навички в процесі бюджетного планування.

Питання для обговорення:

1. Науково-теоретичні та економічні основи бюджетного планування як складової частини фінансового, його зміст, принципи і завдання.

2. Науково-практичні методи бюджетного планування. Рівні та етапи бюджетного планування.

3. Управлінські рішення і їхня роль у бюджетному менеджменті на етапі прогнозних розрахунків доходів і видатків бюджету.

4. Організація бюджетного планування. Характеристика основних етапів розробки проекту бюджету.

5. Розгляд проекту державного бюджету в Кабінеті Міністрів України.

6. Затвердження державного бюджету. Закон про Державний бюджет України, його зміст.

7. Порядок складання проектів місцевих бюджетів, їх взаємозв'язок із проектом державного бюджету.

8. Зміст проектів рішень про місцевий бюджет та матеріалів що до нього додаються.

9. Затвердження місцевих бюджетів.

10. Науково-теоретичні та практичні засади партиципаторного бюджетування.

11. Завдання і методологія планування доходів і видатків бюджету. Інформаційне забезпечення планування.

12. Транспарентність та інклюзивність у бюджетному плануванні.

13. Розподіл обсягів міжбюджетних трансфертів між державним та місцевими бюджетами.

14. Основи кошторисного планування.

Змістовий модуль 2

Практичне заняття № 4

Тема 5: Методологія та практика виконання бюджету

Мета: Розуміння основ виконання бюджету та бюджетної класифікації доходів і видатків. Визначення понять «бюджетне призначення», «касове виконання», Розгляд стадій виконання бюджету та порядку надання бюджетних трансфертів. Обґрунтування актуальності досліджень проблем виконання бюджету, можливості досягнення поставлених цілей з урахуванням наявних ресурсів, висуванням гіпотез, аргументуванням висновків за результатами досліджень. Напрацювання здатності виробляти та застосовувати управлінські навички в процесі виконання бюджету.

Питання для обговорення:

1. Поняття та принципи виконання бюджету. Органи, що забезпечують виконання бюджету, розподіл функцій між ними.

2. Бюджетна класифікація доходів і видатків, її роль у бюджетному процесі та виконанні бюджету.

3. Система справляння доходів бюджету. Розрахунки юридичних і фізичних осіб з бюджетом.

4. Стадії виконання Державного бюджету України за видатками.

5. Бюджетне призначення, як повноваження що надане головному розпоряднику бюджетних коштів та бюджетні зобов'язання що беруться розпорядниками коштів та проведення видатків.

6. Касове виконання дохідної та видаткової частини бюджету.

7. Бюджетні трансферти. Взаємні розрахунки між бюджетами, причини їх виникнення та порядок проведення. Документообіг.

Практичне заняття № 5

Тема 6: Облік виконання бюджету

Мета: Обговорення завдань та значення аналітичного обліку. Розгляд бухгалтерських документів та вивчення обліку виконання бюджету.

Питання для обговорення:

1. Завдання, значення та організація обліку виконання бюджетів.
2. Бухгалтерські документи та реєстри, порядок їх складання, перевірки та обробки.
3. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.
4. Облік доходів державного бюджету.
5. Особливості обліку доходів місцевих бюджетів.
6. Облік бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по державному бюджету.
7. Облік бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по місцевих бюджетах.
8. Облік міжбюджетних відносин.
9. Визначення результатів виконання державного бюджету.
10. Особливості визначення результатів виконання місцевих бюджетів.

Тема 7: Звітність про виконання бюджету

Мета: Засвоєння сутності та порядку здійснення контролю за виконанням бюджету. Розгляд повноважень органів, які здійснюють бюджетний контроль.

Питання для обговорення:

1. Організація, види та форми бюджетної звітності.
2. Звіти розпорядників коштів про використання бюджетних коштів.
3. Періодична звітність про виконання державного бюджету.
4. Річна звітність про виконання Державного бюджету України.
5. Звітність про виконання місцевих бюджетів.
6. Розгляд і затвердження звітів про виконання бюджету.

Практичне заняття № 6

Тема 8: Дискусійні питання теорії та практика організації контролю за виконанням бюджету

Мета: Засвоєння сутності та порядку здійснення контролю за виконанням бюджету. Розгляд повноважень органів, які здійснюють бюджетний контроль. Обґрунтування актуальності досліджень проблем бюджетного контролю, можливості досягнення поставлених цілей з урахуванням наявних ресурсів, висуванням гіпотез, аргументуванням висновків за результатами досліджень. Напрацювання здатності виробляти та застосовувати управлінські навички в процесі бюджетного контролю.

Питання для обговорення:

1. Сутність та призначення фінансового контролю, його роль у бюджетному менеджменті.
2. Види, форми та методи бюджетного контролю.
3. Органи бюджетного контролю, їх повноваження за дотриманням бюджетного законодавства.
4. Рахункова палата України, її функції, права і завдання в організації контролю за виконанням бюджету.
5. Державна аудиторська служба України, її завдання.
6. Порядок проведення ревізій фінансових органів щодо складання і виконання бюджету.
7. Податковий контроль та його організація в Україні.
8. Контроль Державної казначейської служби України за виконанням бюджету.

9. Митний контроль.
10. Оформлення і реалізація результатів ревізій.
11. Бюджетний аудит.

Практичне заняття № 7

Тема 9: Світовий досвід бюджетного менеджменту

Мета: Засвоєння світового досвіду бюджетного менеджменту.

Питання для обговорення:

1. Порівняльна характеристика організації бюджетного процесу у зарубіжних країнах.
2. Бюджетний федералізм: світовий досвід теорії та практики.
3. Фінансово-управлінські технології формування бюджету у зарубіжних країнах.
4. Перспективне бюджетне планування у світовій практиці.
5. Світовий досвід бюджетного прогнозування.
6. Практика виконання бюджету у зарубіжних країнах.
7. Управління державним боргом у світовій практиці.
8. Світовий досвід організації бюджетного контролю.

6. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Метою проведення тренінгу є створення неформального, невимушеного спілкування, яке відкриває перед групою студентів варіанти розвитку та розв'язання проблеми з науково-практичних питань здійснення бюджетного менеджменту, застосування форм і методів бюджетного планування, виконанням бюджету, бюджетного обліку та бюджетного контролю в Україні, а також проблем організації бюджетного менеджменту, які виникають у практичній діяльності суб'єктів бюджетних відносин в Україні.

Порядок проведення тренінгу:

- 1) *Вступна частина* проводиться з метою ознайомлення студентів з темою заняття.
- 2) *Організаційна частина* полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.
- 3) *Практична частина* реалізується шляхом виконання завдань у групах студентів у кількості 3-5 осіб з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.
- 4) *Підбивання підсумків.* Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу:

Науково-теоретичні та організаційні засади бюджетного планування. Розрахунки показників доходів і видатків бюджетів, здійснення розподілу доходів і видатків між ланками бюджетної системи, збалансування бюджетів.

Аналіз виконання дохідної і видаткової частин бюджету.

Завдання 1. Науково-теоретичні та організаційні засади бюджетного планування. Розрахунки показників доходів і видатків бюджетів, здійснення розподілу доходів і видатків між ланками бюджетної системи, збалансування бюджетів.

Необхідно розробити бюджетний календар, визначити у ньому перелік видів робіт, які необхідно здійснити в процесі бюджетного планування, визначити термін виконання робіт та виконавців.

Завдання складається з таких етапів:

1. *Теоретична частина.*
 - аналіз нормативної бази (вивчіть законодавчі і нормативні вимоги щодо організації бюджетного планування, складання, розгляду та затвердження бюджетів);
 - розробка бюджетного календаря щодо виконання робіт, пов'язаних із складанням, розглядом та затвердженням бюджету;
 - упорядкування логіки виконання робіт, термінів та виконавців робіт, передбачених бюджетним календарем;
 - оформлення документації (підготуйте бюджетний календар).
2. *Практична частина та усна презентація.*
 - практична частина (перевірте правильність оформленої документації, змодельуйте можливі проблемні ситуації);
 - усна презентація (презентуйте проекти своїх бюджетних календарів, обґрунтуйте

пропозиції).

Завдання 2. Аналіз виконання дохідної і видаткової частин бюджету.

Потрібно проаналізувати стан виконання дохідної і видаткової частин бюджету, видів доходів і видатків за підрозділами бюджетної класифікації та обґрунтувати чинники впливу на недовиконання чи перевиконання окремих показників. Запропонувати резерви зростання доходів та шляхи економії видатків. Це завдання включає як письмову, так і усну частину.

Завдання складається з таких етапів:

1. *Теоретична частина.*

- постатейний аналіз показників доходів і видатків та відповідної розрахункової бази;
- опишіть результати постатейного аналізу.

2. *Практична частина.*

– визначення відхилень фактичних показників бюджету від планових та від фактичних показників минулих періодів;

– розрахунки чинників, які вплинули на зміну показників доходів і видатків та величини їхнього збільшення або зменшення;

– визначення конкретних напрямів подолання виявлених недоліків, резервів збільшення доходів, зменшення видатків та підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

3. *Усна презентація та обговорення.*

– презентація результатів (презентуйте свої розрахунки, обґрунтуйте чинники, які вплинули на зміну показників бюджетів);

– обговорення – обговоріть можливі недоліки у процесі виконання бюджету, рівень впливу чинників на показники бюджету та шляхи покращення виконання бюджету у наступному бюджетному періоді.

Ці завдання допоможуть набуту практичних навичок у сфері бюджетного менеджменту, розвинути науково-теоретичні та практичні знання, вміння та навички працювати з бюджетною документацією та підготують студентів до реальних умов роботи в наукових і фінансових органах.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

При вивченні ОК «Бюджетний менеджмент» самостійна робота здійснюється позааудиторно при виконанні самостійних завдань, зміст яких наведено нижче, виконання домашньої контрольної роботи, а також при підготовці до екзамену.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні основної та додаткової літератури, законодавчих та нормативних документів, виконанні практичних завдань.

Самостійна робота виконується за такими правилами.

Перед виконанням кожного теоретичного завдання необхідно скласти його план або виконувати за планом, рекомендованим викладачем.

Перед виконанням кожного практичного завдання наводиться його умова, розрахунки повинні супроводжуватись певними поясненнями, результати розрахунків – одиницями виміру.

Виконання усіх видів передбаченої цими вказівками самостійної роботи є необхідною передумовою допуску студента до іспиту з предмету «Бюджетний менеджмент».

Для самостійного та більш детального опрацювання виносяться наступні питання:

№ з/п	Тематика
1.	ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУТНОСТІ ТА СКЛАДОВИХ БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ. 1.1. Наукові підходи до сутності бюджетного менеджменту. 1.2. Проблеми взаємозв'язку об'єкта, суб'єкта та предмета бюджетного менеджменту. 1.3. Бюджетний кодекс України – основа нормативно-правової бази бюджетного менеджменту. 1.4. Теоретико-практичні підходи до побудови системи управління бюджетом.

2.	ТЕМА 2. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ СТРУКТУРИ БЮДЖЕТУ ДЕРЖАВИ ЯК ОБ'ЄКТА УПРАВЛІННЯ. 2.1. Дискусійні питання сутності, функцій бюджету та його ролі у суспільстві. 2.2. Аналіз явища, змісту, форми, організаційної будови правового характеру бюджету у суспільстві та взаємозв'язок між ними. 2.3. Теорія, методи, принципи та джерела формування доходів бюджету. 2.4. Теоретико-методологічні підходи до класифікації видатків та форм бюджетного фінансування. 2.5. Теоретична сутність бюджетного дефіциту, його причин, наслідків, методів, джерел покриття. 2.6. Наукові підходи до побудови бюджетного устрою та бюджетної системи України. 2.7. Теорія і практика розмежування доходів й видатків між бюджетами. 2.8. Проблеми побудови взаємовідносин між бюджетами.
3.	ТЕМА 3. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТОМ. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТОМ. 3.1. Теоретико-нормативні засади формування системи органів стратегічного управління бюджетом та їхні функції. 3.2. Органи оперативного управління бюджетом та проблеми взаємозв'язку і взаємоузгодженості між ними. 3.3. Значення та місце державної служби фінансового моніторингу України в системі органів державного управління бюджетом. 3.4. Проблеми функціонування Державної казначейської служби України. 3.5. Проблеми функціонування Державної податкової служби України та Державної митної служби України. 3.6. Проблеми і перспективи удосконалення регіонального управління бюджетом.
4.	ТЕМА 4. НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ. 4.1. Теоретико-методологічні засади бюджетного планування в Україні. 4.2. Проблеми організації бюджетного планування в Україні. 4.3. Роль програмно-цільового методу у бюджетному процесі. 4.4. Аналіз практики та проблеми складання проекту Державного бюджету України. 4.5. Аналіз практики та проблеми розгляду і затвердження Державного бюджету України. 4.6. Аналіз практики та проблеми складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів. 4.7. Наукові, практичні засади і методологія планування доходів бюджету. 4.8. Наукові, практичні засади і методологія планування видатків бюджету. 4.9. Наукові, практичні засади і методологія планування доходів і видатків місцевих бюджетів. 4.10. Актуальні проблеми та напрями вдосконалення регіонального бюджетного планування. 4.11. Науково-практичні засади транспарентності та інклюзивності в процесі бюджетного планування в умовах війни, невизначеності, безпекових ризиків з впровадженням ідей, принципів, інструментів, цілей сталого розвитку у воєнний час.
5.	ТЕМА 5. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТУ. 5.1. Науково-методологічні засади та принципи виконання бюджету. 5.2. Теоретичні та практичні підходи до побудови бюджетної класифікації. 5.3. Аналіз практики та проблеми системи справляння доходів бюджету. 5.4. Теоретико-методологічні засади організації податкового менеджменту. 5.5. Проблеми та практичні засади бюджетного фінансування. 5.6. Теоретичні підходи та аналіз практики виконання дохідної частини бюджетів. 5.7. Теоретичні підходи та аналіз практики виконання видаткової частини бюджетів. 5.8. Теоретичні підходи та аналіз практики касового виконання бюджету. 5.9. Науково-практичні засади транспарентності та інклюзивності в процесі виконання бюджету в умовах війни, невизначеності, безпекових ризиків з впровадженням ідей, принципів, інструментів, цілей сталого розвитку у воєнний час.

6.	ТЕМА 6. ОБЛІК ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ. 6.1. Місце та роль обліку виконання бюджетів у бюджетному менеджменті. 6.2. Аналіз практики та проблеми обліку доходів державного бюджету. 6.3. Аналіз практики та проблеми обліку доходів місцевих бюджетів. 6.4. Аналіз практики та проблеми обліку бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по державному бюджету. 6.5. Аналіз практики та проблеми обліку бюджетних зобов'язань і видатків розпорядників бюджетних коштів по місцевих бюджетах. 6.6. Аналіз практики та проблеми обліку міжбюджетних відносин.
7.	ТЕМА 7. ЗВІТНІСТЬ ПРО ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ. 7.1. Місце та роль бюджетної звітності у бюджетному менеджменті. 7.2. Аналіз практики та проблеми складання звітів розпорядників коштів про використання бюджетних коштів одержаних із державного та місцевих бюджетів. 7.3. Методологічні підходи до складання та аналізу річної звітності про виконання Державного бюджету України. 7.4. Методологічні підходи до складання та аналізу звітності про виконання місцевих бюджетів.
8.	ТЕМА 8. ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ БЮДЖЕТУ. 8.1. Дискусійні питання сутності та призначення бюджетного контролю. 8.2. Роль і значення бюджетного контролю у бюджетному менеджменті. 8.3. Організаційні та проблемні аспекти органів бюджетного контролю, та взаємозв'язків між ними. 8.4. Проблеми роботи Рахункової палати України та реалізації результатів їхньої роботи на практиці. 8.5. Особливості організації та ролі податкового контролю у бюджетному процесі. 8.6. Особливості організації та ролі митного контролю у бюджетному процесі. 8.7. Аналіз практики та проблеми функціонування Державної аудиторської служби України. 8.8. Теоретико-методологічні засади бюджетного аудиту.
9.	ТЕМА 9. СВІТОВИЙ ДОСВІД БЮДЖЕТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ. 9.1. Аналіз практики організації бюджетного процесу у зарубіжних країнах. 9.2. Сучасні проблеми та переваги бюджетного федералізму у світовій практиці. 9.3. Аналіз практики та особливості застосування фінансово-управлінських технологій формування бюджету у зарубіжних країнах. 9.4. Переваги та проблеми перспективного бюджетного планування у світовій практиці. 9.5. Аналіз світового досвіду бюджетного прогнозування та можливостей його застосування в Україні. 9.6. Аналіз практики виконання бюджету у зарубіжних країнах. 9.7. Аналіз практики та проблеми управління державним боргом у світовій практиці.

Самостійна робота з дисципліни «Бюджетний менеджмент» виконується кожним студентом упродовж семестру. Її виконання є одним з обов'язкових складових модулів дисципліни.

Тему завдання обирає кожен студент самостійно, відповідно до рекомендованого переліку.

Опис завдання:

Студентам необхідно провести дослідження, присвячене вивченню однієї з тем бюджетного менеджменту. Завдання передбачає аналіз законодавчих і нормативних актів України та Європейського Союзу, що регламентують процедури бюджетного менеджменту. Також необхідно розглянути практичні аспекти застосування бюджетного менеджменту у країнах ЄС.

Порядок виконання завдання:

1. *Ознайомлення з літературою.* Вивчити рекомендовану літературу та нормативно-правові акти, що стосуються бюджетного менеджменту.

2. *Вибір кейсів для аналізу.* Вибрати декілька реальних кейсів (наприклад, з бюджетного менеджменту в Україні та країн ЄС) для подальшого аналізу.

3. *Аналіз нормативної бази.* Провести порівняльний аналіз нормативної бази України та ЄС, визначити основні розбіжності та спільні риси.

4. *Опис практичного застосування.* Розглянути, як ці норми застосовуються на практиці, зокрема в умовах бюджетного менеджменту в Україні.

5. *Формування висновків.* На основі проведеного аналізу сформулювати висновки та пропозиції щодо вдосконалення бюджетного менеджменту.

Вимоги до оформлення:

1. *Обсяг роботи* – 15-20 сторінок друкованого тексту, включаючи титульну сторінку, зміст, основний текст, список літератури та додатки (за потреби).

2. *Форматування тексту:*

- шрифт – Times New Roman, розмір 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- поля – 2 см з усіх боків;
- абзацний відступ – 1,25 см.

3. *Структура роботи:*

Титульна сторінка, що містить назву навчального закладу, кафедри, дисципліни, тему роботи, ПІБ студента, групу, рік виконання.

Зміст, що містить перелік розділів і підрозділів із зазначенням сторінок.

Вступ – коротке введення в тему дослідження (1-2 сторінки).

Основна частина, що поділяється на розділи з теоретичним аналізом і практичним дослідженням (12-15 сторінок).

Висновки – узагальнення результатів дослідження та пропозиції (1-2 сторінки).

Список літератури – перелік використаних джерел оформлюється відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Додатки – за необхідності включаються графіки, таблиці, діаграми, які не увійшли до основного тексту.

4. *Цитування та посилання:*

Використання посилань на літературні джерела є обов'язковим. Посилання подаються у квадратних дужках із зазначенням номера джерела та сторінки (наприклад, [5, с. 123]).

Використання неавторських текстів без належного цитування не допускається.

Важливою складовою самостійної роботи студентів є також здобуття ними неформальної/інформальної освіти та результати додатково проведеної наукової роботи у межах освітньої компоненти. Перезарахування реальних результатів неформальної та/або інформальної освіти і/або наукової роботи здійснюється на підставі відповідних документів, завірених печаткою установи (організації, підприємства), що їх видала. Такими документами можуть бути: сертифікати про проходження відповідних курсів, стажувань, вебінарів, тренінгів, воркшопів тощо, а також довідки про апробацію результатів наукових досліджень студента.

Перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти і/або наукової роботи студентів здійснюється у формі окремого модуля за самостійну роботу (Модуль 3). Оцінка (кількість балів) визначається викладачем після детального аналізу представленого документу (програми, тривалості, результатів стажування, курсу, тренінгу, вебінару тощо та/або довідки про апробацію).

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, методи опитування, тестування, моделювання практичних ситуацій, реферування, написання есе, підготовка і презентація наукових доповідей.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Бюджетний менеджмент» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування, тестування, розв'язування кейсів, презентації результатів виконаних завдань, оцінювання результатів модульної контрольної роботи, оцінювання результатів самостійної роботи студентів, наукова дискусія, інші види індивідуальних і групових завдань, екзамен.

10. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Бюджетний менеджмент» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка визначається як середнє арифметичне за поточне оцінювання по темах	20 тестів по 5 балів за кожен тест	Оцінка визначається як середнє арифметичне за виконання завдань тренінгу	Оцінка за виконання завдання для самостійної роботи	25 тестів по 3 бали за кожен тест – 75 балів; теоретичне питання – 25 балів

Форми і критерії оцінювання

Поточне опитування під час заняття

Поточне оцінювання здійснюється шляхом обчислення середнього арифметичного оцінок, отриманих студентом під час занять. Кожен здобувач освіти повинен бути оцінений мінімум один раз на два заняття. У разі пропуску практичного заняття студент зобов'язаний його відпрацювати під час консультацій. Якщо цього не відбулося, пропущене заняття оцінюється в 0 балів, що враховується при підрахунку середнього балу.

Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, проходять поточне оцінювання під час консультацій або шляхом виконання завдань у системі Moodle у позааудиторний час.

Оцінювання здійснюється за такими критеріями:

90–100 балів – демонструє повне та глибоке знання навчального матеріалу, здатен самостійно, послідовно й аргументовано викладати його, всебічно розкриває зміст теоретичних питань.

75–89 балів – має достатні знання, але при викладенні матеріалу може не вистачати глибини або переконливості; можливі незначні неточності.

65–74 бали – володіє основною інформацією, однак виклад матеріалу не супроводжується аналізом чи обґрунтуванням; наявні суттєві помилки або неточності.

60–64 бали – знання неповні, подання матеріалу фрагментарне, з помітними недоліками в розумінні теоретичних аспектів.

1–59 балів – не засвоєно навчальний матеріал, відсутнє розуміння та пояснення теоретичних питань.

Підсумковий бал за поточне опитування в межах кожного модуля визначається як середнє арифметичне усіх отриманих оцінок протягом відповідного модуля.

Модульний контроль

Модульна робота – вид контролю, при якому оцінюється засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу. Модульна робота включає: 20 тестів по 5 балів за кожен тест.

Тренінг

Завдання 1. Бюджетне планування.

Мета: Розробити бюджетний календар з урахуванням чинного законодавства, визначити послідовність дій, терміни та відповідальних осіб на кожному етапі бюджетного процесу.

Критерії оцінювання (100 балів):

1. Відповідність законодавству та нормативній базі – 30 балів
2. Логіка, повнота та якість планування – 30 балів
3. Оформлення бюджетного календаря – 20 балів
4. Презентація та обґрунтування пропозицій – 20 балів

Завдання 2. Аналіз виконання бюджету

Мета: Провести аналіз фактичного виконання дохідної та видаткової частин бюджету, виявити причини відхилень і запропонувати шляхи підвищення ефективності бюджетного управління.

Критерії оцінювання (100 балів):

1. Обґрунтованість аналізу та відповідність темі – 30 балів
2. Точність розрахунків і обґрунтування впливових чинників – 30 балів
3. Практичність та доцільність рекомендацій – 20 балів
4. Якість презентації та участь в обговоренні – 20 балів

Самостійна робота

Проведення дослідження, присвячене вивченню однієї з тем бюджетного менеджменту.

Критерії оцінювання:

- а. *повнота дослідження (30 балів)* – оцінюється повнота охоплення теми, включення необхідних аспектів бюджетного менеджменту;
- б. *якість аналізу (30 балів)* – важливою є глибина проведеного аналізу та здатність студента використовувати науково-методичні засади бюджетного менеджменту;
- с. *практична значущість (20 балів)* – оцінюється здатність студента застосувати теоретичні знання на практиці;
- д. *аргументованість висновків (10 балів)* – оцінюється чіткість та логічність зроблених висновків;
- е. *оформлення роботи (10 балів)* – робота повинна бути належним чином оформлена відповідно до вимог академічного письма.

Екзамен

Екзамен – вид підсумкового контролю, при якому оцінюється засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із: 25 тестів по 3 бали за кожен тест – 75 балів; теоретичного питання – 25 балів.

Критерії оцінювання теоретичного питання:

16–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання,

0–15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

12. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проєктор	1–9
2.	Проекційний екран	1–9
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1–9
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1–9
5.	Персональні комп'ютери	1–9
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1–9
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1–9
8.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1–9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Дем'янишин В. Г., Лободіна З. М., Погрішук Г. Б., Шулюк Б. С. Бюджетний менеджмент : навч. посібник. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 568 с. URL: https://moodle.wunu.edu.ua/pluginfile.php/710604/mod_resource/content/2/2024 Навчальний посібник Бюджетний менеджмент.pdf.
3. Дем'янишин В. Г. Навчально-методичні матеріали для вивчення навчальної дисципліни «Бюджетний менеджмент» для студентів денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 88 с. URL: https://moodle.wunu.edu.ua/pluginfile.php/710600/mod_resource/content/1/2024 10 16 Вивчення дисципліни БМ.pdf.
4. Нікіфоров П. О., Грешко Р. І., Легкоступ І. І. Теорія публічних фінансів: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2022. 184 с.
5. Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна. Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.

Додаткові:

6. António Afonso, José Carlos Coelho. Public finances solvency in the Euro Area. *Economic Analysis and Policy*. 2023. Volume 77. P. 642-657. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0313592622002351?via%3Dihub>.
7. Delestre Isaac, Miller Helen. *Tax and public finances: the fundamentals*. The Institute for Fiscal Studies. 2023. 36 p. https://ifs.org.uk/sites/default/files/2023-08/IFS-Report-R270-Tax-and-public-finances-the-fundamentals_final.pdf.
8. Demianyshyn, V., Shuliuk, B. Formation and Use of the System of Financial Incentives for the Development of Partnership between the State and Business. *Economic Studies* (Ikonomicheski Izsledvania). 2023. № 32 (3). P. 88-103.
9. Emmerson Carl, Stockton Isabel. *Outlook for the public finances*. The Institute for Fiscal Studies. 2022. 39 p. URL: <https://ifs.org.uk/sites/default/files/2022-10/Outlook%20for%20the%20public%20finances.pdf>.
10. Fuhelo P., Zharikova O., Blishchuk K., Baranovska T., Gudzenko N. Financial support of territorial communities of Ukraine in the context of decentralization. *Independent Journal of Management & Production* (Special Edition ISE, S&P). 2022. Vol. 13 No. 3. <http://www.ijmp.jor.br/index.php/ijmp/article/view/1979>.
11. Kotina, H., Stepura, M., & Kondro, P. How does active digital transformation affect the

efficiency of governance and the sustainability of public finance? The ukrainian case. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2022. № 8(1). P. 75-82. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-1-75-82>.

12. Lobodina Z., Kizyma T., Demianyshyn V., Berezka K., Savchuk S. Participatory budgeting in the context of behavioural finances. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2022. Vol. 5 (46). C. 109–125. <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3886/3661>.

13. Myskin, Y., & Vilchynskyi, O. Analysis of the stage of formation of the state financial policy of intensification of investment activity in Ukraine. *Economics & Education*. 2023. № 8(1). P. 45-51. <https://doi.org/10.30525/2500-946X/2023-1-6>.

14. Radchenko, O. State management and financial support of innovations: the example of Ukraine. *Public Policy and Accounting*. 2023. № (1(7)). P. 22–40. [https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1\(7\)-22-40](https://doi.org/10.26642/ppa-2023-1(7)-22-40).

15. Slobodyanik Y., Zdyrko N., Kuzyk N., Sysiuk S., Benko I. Audit of public finances: methodological issues and the case of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production (Special Edition ISE, S&P)*. 2022. Vol. 13. No. 3. <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1900>.

16. Tremblay J.-F. (Ed.). *The Forum of Federations Handbook of Fiscal Federalism*. Palgrave Macmillan Cham. 2023. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-97258-5>.

17. Дем'янишин В. Г., Костецький В. В., Дем'янишин В. В. Модернізація бухгалтерського обліку фінансових ресурсів у державному секторі в умовах реформування системи управління публічними фінансами та зміцнення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. *Світ фінансів*. 2022. № 4 (73). С. 22-44. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1556>.

18. Дем'янишин В. Г., Лободіна З. М., Горин В. П., Дем'янишин В. В. Методологічні підходи до дослідження державних фінансових ресурсів та фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах реформування управління публічними фінансами. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 29-45.

19. Дем'янишин В. Г., Лободіна З. М., Костецький В. В., Дем'янишин В. В. Напрями розвитку інформаційних технологій в управлінні публічними фінансами, державними фінансовими ресурсами та фінансовою безпекою суб'єктів господарювання державного сектору. *Інноваційна економіка*. 2023. № 1. С. 58-70. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/1015>.

20. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. № 794-VII (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.

21. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

22. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. № 586-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

23. Закон України, «Про Рахункову палату України» від 2.07.2015 р. № 576-VIII (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.

24. Лободіна З. М., Дем'янишин В. Г., Кізіма Т. О., Березька К. М., Кізіма А. Я. Функціонування бюджетів участі: сучасний стан, тенденції модернізації та моделювання в умовах реформування публічних фінансів. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 8-27. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1415>.

25. Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 р. № 11 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>.

26. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» від 24.01.2012 р. № 44 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>.

27. Наказ Міністерства фінансів України і Головного управління Державного казначейства України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів» від 10.12.1999 р. № 114 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0890-99>.

28. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

29. Положення про Державну казначейську службу України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п>.

30. Положення про Міністерство фінансів України : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п>.

31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28 лютого 2002 р. № 228 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п>.

32. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3.02.2016 р. № 43 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п>.

33. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів від 1.10.2013 р. № 885 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1915-13>.

34. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6.03.2019 р. № 22721 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-п>.

Інтернет-ресурси:

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.
2. Ціна держави – проєкт CASE Україна. URL: <https://cost.ua/>.
3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>.
4. Бюджети територіальних громад. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0.